

До
акад. Николай Денков
Министър председател на Република България

Копие до
Г-н Юлиан Попов
Министър на околната среда и водите

Становище

Относно: Проект на Постановление на Министерския съвет за създаване на Съвет за кръгова икономика

**Уважаеми акад. Денков,
Уважаеми г-н Попов,**

Приемаме като стъпка напред в развитието признанието на държавата, че под нейно управление страната не само е изостанала, но и продължава да изостава в постигането дори на средните за Съюза цели по отношение на Зеления пакт и в частност индикаторите за кръгова икономика. Настоящия проект за ПМС, приемаме като нужна стъпка в правилна посока, но и като част от множество други, също така, важни и спешни стъпки в областта на модернизацията на линейната икономика в съвременна кръгова икономика и то, да не забравяме – в условията на катастрофална загуба на биоразнообразие и трудно предсказуемо изменение на климата, причинени от човешката дейност – фактори увеличаващи непредвидимия риск и допълнително усложняващи нашите усилия в посока на кръговите модели.

Важно е да отбележим, че в последните години бяхме свидетели на направените от държавата стъпки към приобщаване на експертни общности за вземане на решения в областта на кръговата икономика и те, за съжаление, не винаги бяха в посока напред:

- Пример за това е създадената **Комисия по развитие и прилагане на иновациите, кръговата и биобазирана икономика (КИКИ)** към Консултативния съвет за Европейската зелена сделка (КЕЗС), която имаше сериозна заявка за работа и възможност за въздействие, но остана с едно първо и последно заседание.
- Друг пример е **Експертния съвет по въпросите, свързани с кръговата икономика и зеления преход** към Министъра на Икономиката, създаден паралелно със затихващата КИКИ и без представители на неправителствени организации.

У нас възниква въпросът дали настоящия Съвет за кръгова икономика и неговите подгрупи ще следват същата траектория? Смятаме, че ако целта е формално съществуване на комисии, съвети и работни групи по задължение, подобно разхищение на експертно време и обществени средства е излишно и неоправдано, ако няма постигнати измерими резултати, особено в контекста на нуждата от спешна адаптация на бизнес моделите, дизайнът на продукти и процеси, и потреблението в постантропоцена. Също така, **смятаме за неприемливо изключването на гласа на гражданското общество от дискусиите по решаване на неговата собствена съдба**, което е гарантирано от Конвенцията за достъп до информация, участието на обществеността в процеса на вземане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда (в сила от 16 март 2004 г), което сме отразили и в коментарите си на проекта за ПМС.

Твърдим, че демократизацията на процесите в българската държава изисква **присъствието на експертни представители на гражданското общество с право на глас в решенията касаещи адаптирането** на дейностите на гражданите на страната към изменението на климата. Напомняме, че в доклада си, Вие пишете, че *“планът цели да се ускори коренната промяна”* – какъв по-добър повод за държавата и НПО да работят заедно в полза на обществото и природата, вместо да се връщат към рудиментарни изключващи властови модели, с което да оставаме забавени в развитието си като страна? Нека не забравяме, че настоящата планетарна криза изисква системна промяна, но и промяна на моделите ни на мислене.

Във връзка с изказаното от Вас предположение, че Съвета за кръгова икономика индиректно *“ще допринесе за икономическия растеж”*, ще напомним, че в съвременното ръста на БВП далеч не е единственият критерий за измерване на успеха на една страна, нейната държава и дейностите на гражданите ѝ. Стремешът към икономически растеж – доказано от доклада на Римския клуб, разработен от учени в Масачузетският технологичен институт (САЩ), още през 1972¹ г., – има физически ограничения в затворена система, т.е. доказано е, че този индикатор не може да ни служи като аргумент за вземане на решение, особено що се отнася до внедряване на кръгови модели на мислене и действие. Точно обратното, **предлагаме в Съвета да се включи четвърта група - “Икономика на благосъстоянието”²**, която да разисква и прилага и индикаторите за нематериално развитие на общностите и обществото като цяло, свързани с прилагането на политиките по кръгова икономика през призмата на икономика на благосъстоянието.

С уважение

Илина Цветкова

Асен Ненов

Съпредседатели на Институт кръгова икономика

¹ Meadows, Donella H., Randers, Jorgen and Meadows, Dennis L. "The Limits to Growth (1972)"

² Заключение на Съвета относно икономиката на благосъстоянието, 24 октомври 2019 г., [Икономика на благосъстоянието: Съветът приема заключения - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/en/policies/circular-economy/limits-to-growth/)

Становище на Институт кръгова икономика по проекта за ПМС за създаване на Съвет за кръгова икономика (СКИ)

1. Коментар по Чл. 1.(2) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

Сътрудничеството в областта на прехода към кръгова икономика трябва не просто да е вписано и формално да присъства в различни правителствени документи, точно обратното – нужно е припознаването му като същински национален приоритет, ясно изразен в приемането от страна на България на Европейския зелен пакт, от който са част политиките свързани с кръговата икономика. В този смисъл, функциите и състава на Съвета по кръгова икономика може и трябва да бъде разширен така, че да съответства на изискванията на съвремието, споделените демократични ценности на нашия народ и спешната нужда от трансдисциплинарен и междуинституционален подход по темите свързани с спешната нужда от подкрепа за трансформация на линейните икономически модели към кръгови.

Институт кръгова икономика предлага текстът “осигурява и сътрудничество с други” да бъде заменен с “осигурява сътрудничество с други” (отпада съюзът “и”).

2. Коментар по чл.3 (3) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

а) За да се осъществи преходът от линейна към кръгова икономика от една страна ще е необходимо да бъдат създадени нови работни места, а от друга - да има преквалификация на експерти и пренасочването на работещи от сегашните им професии към други, нови или променени такива. За да се случи този преход без никой да бъде изключен, от ключово значение за българския пазар на труда ще е да отговори адекватно на предизвикателствата, които ще донесе кръговата икономика, включително и като заетост за хора в неравностойно положение. **Поради изложеното по-горе ние предлагаме сред членовете на съвета да бъде добавен Министърът на труда и социалната политика.**

б) Другият ни коментар във връзка с чл. 3 (3) е за добавяне сред членовете на съвета и Министъра на електронното управление, което според нас е обосновано, заради необходимостта от широкомащабна дигитализация на всички нива (правителство и институции, бизнес, образователен сектор и др.) с цел подпомагане на успешен преход от линейна към кръгова икономика. Дигитализацията в кръговите модели е необходима за свързване на данни, устройства, заинтересовани страни и

потребители в изолирани части от цялата верига на създаване и потребление на стойност.

3. Коментар по Чл. 4.(1) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

Поради сложността и трансдисциплинарността на обхвата на политиките за кръгова икономика; и независимо от разглежданите конкретни проблеми от широката палитра теми в тази област, в добавка към вече изброените в проекта за ПМС членове, според нас в Съвета по кръгова икономика имат важно и неотменимо място като постоянни членове с право на глас, изявилите интерес за участие:

- Научни институции (*университети, институти от БАН и др.*), развиващи дейност в палитрата от научни направления свързани с кръговата икономика;
- Неправителствени организации в обществена полза с основен предмет на дейност кръгова икономика;
- Местни инициативни групи;
- Бизнес ориентирани неправителствени организации (*камари, търговски палати и т.н.*);
- Технологични паркове и индустриални зони;
- Асоциация на банките в България;
- Асоциация на българските застрахователи.
- Български институт за стандартизация; и др.

Институт кръгова икономика предлага текстът “в работата на съвета може да се включват” да бъде заменен със “при писмено заявен интерес от тяхна страна, се включват”. Приемаме смисъла на гореописаното да се отнесе към чл. 7.(5). и да се изрази там.

4. Коментар по Чл. 4.(2) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

Изброяването на ексклузивни права, припокриващи се с права на гражданите, произтичащи от други закони и подзаконови нормативни актове, както и от ратифицирани от българската държава конвенции, е излишно и няма място в този документ. Правото на достъп до информация на всички граждани, дори да не са представени в Съвета за кръгова икономика, произтича от *Конвенцията за достъп до информация, участието на обществеността в процеса на вземане на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда (Орхуска конвенция)* и *Закона за достъп до обществена информация*, по съответния ред определен в него.

Институт кръгова икономика подчертава значението на описаното в официалната уеб страница на Министерството на околната среда и водите³, а именно:

- ***Ефективното прилагане на конвенцията в България допринася за развитие на гражданското общество, води до по-голяма прозрачност на процеса на вземане на решения на национално и местно ниво и по-активно участие на различни обществени групи в този процес.***

³ <https://www.moew.government.bg/bg/dostup-do-informaciya/orhuska-konvenciya/>

- *Нейното прилагане съдейства за по-пълно отчитане на екологичните съображения при разработването и изпълнението на секторните политики, стратегии, планове за действие, програми и проекти, в контекста на устойчивото развитие.*

Институт кръгова икономика предлага прецизиране на смисъла и целите на Чл. 4. (2), преработка и привеждане на неговото съдържание в съответствие със закона.

5. Коментар по Чл. 6. (1) от проекта за ПМС за създаване на СКИ.

С оглед обществената важност на дейностите и решенията на Съвета, и като местен партньор на международната организация Wellbeing Economy Alliance⁴, Институт кръгова икономика **предлага в Съвета да се включи четвърта група - "Икономика на благосъстоянието"**, която да разисква, наблюдава и прилага индикаторите за нематериално развитие на общностите и обществото като цяло, тясно свързани с прилагането на политиките по кръгова икономика. Някои от важните теми за обсъждане в тази група биха били:

- социална справедливост и равнопоставеност във време на модернизация;
- включващо общностно развитие и справедлив преход;
- неформално образование за устойчиво развитие и кръгова икономика;
- икономика след растежа и развитие на общностния капитал; и др.

Такава група може да има ключово значение и синергичен ефект с прилагането на политиките за кръгова икономика и в останалите работни групи в Съвета, като създава и аргументира ключови елементи и стъпки от прехода към икономика на благосъстоянието, която по естествен начин е устойчива, нисковъглеродна, регенеративна, деколонизирана, равнопоставяща, включваща и разбира се - кръгова.

Предлагаме това да се отрази и в чл. 6.(1) и чл. 7.(1).

Предлагаме по право председател на тази група да бъде Министърът на труда и социалната политика.

6. Технически коментар по Чл. 7.(2) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

При изписването на председателя на работната група по чл. 6, ал. 1, т. 1 следва да се добави "и индустрията".

7. Коментар по Чл. 7.(5) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

а) Институт кръгова икономика предлага неправителствените организации с предмет на дейност кръгова икономика да не се изключват автоматично от участие в работните групи, точно обратното, ние предлагаме да се включи отделна точка: **"8. Неправителствени организации в обществена полза с основен предмет на дейност в областта на кръговата икономика."**

б) С оглед на това, че в Стратегията за преход към кръгова икономика 2022-2027 г. не са конкретизирани наблюдаваните критерии относно мониторинга на изпълнение

⁴ <https://weall.org>

на стратегията и плана за преход към кръгова икономика, предлагаме активно включване на представителите на Национален статистически институт (НСИ) в работата на работните групи. През май 2023 г. ЕК обнови Рамката за мониторинг на кръговата икономика с цел да бъдат отразени новите приоритети в политиките и да бъдат разработени допълнителни показатели относно използването на ресурсите. Основният инструмент, по който ще се осъществява този мониторинг е Евростат.

Институт кръгова икономика предлага в текста на чл. 7 (5) следва да се добави: “8. Национален статистически институт”.

8. Коментар по Чл. 7.(6) от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

а) С оглед на засилващата се роля, която неправителствените организации играят за подобряване на устойчивото представяне и развитие на България и също така във връзка с активното гражданско участие и контрол върху плановете и мерките за прехода към кръгова икономика, считаме, че в заповедта по ал. 3 следва да се направи промяна, на база на която в състава на работната група при заявен от тях интерес, да бъдат включени представители на неправителствени организации, отговарящи на условията посочени в чл.7. (6), **Институт кръгова икономика предлага текста да се промени по следния начин:** б) Със заповедта по ал. 3 в състава на работна група задължително се включат, без право на глас, и по един представител на поне 3 неправителствени организации, които отговарят на следните условия: 1. регистрирани са за осъществяване на дейност в обществена полза; 2. посочените в доклада за дейността им за последната година извършвани от тях съществени дейности, са в съответната област.

б) По отношение на изискването за организациите участващи в състава на работните групи в СИК да са извършили “**съществени дейности**” през предходната година, смятаме това изискване за основание за ad hoc решения и изключване на определени участници без да има ясна дефиниция и критерии за същественост на дейностите. **Предлагаме думата “съществени” да отпадне от предложения текст, а допустимостта да се гарантира и от предмета на дейност, вписана в регистрите на Агенция по вписванията.**

9. Коментар по чл. 13. от проекта за ПМС за създаване на СКИ:

Поради нуждата от динамична работа по въвеждане и оценка на прилагането на политиките в областта на кръговата икономика; с цел поддържане на регулярността на срещите и въз основа на предишен наш опит с групи и консултативни съвети със затихващи функции, предлагаме свикването на Съвета да става най-малко веднъж на тримесечие или поне четири пъти годишно.

Предлагаме чл. 13(1) да се промени така: “Свикването на съвета за заседание се извършва от председателя по негова инициатива, или по предложение на член на съвета, но не по-рядко от веднъж на всяко тримесечие в една календарна година.”